

Skovhistorisk Selskab på efterårstur til Thy skovdistrikt

Af: Skovtaksator Børge H. Larsen.
Lindum Skovindgård, Tjele.

Særtryk af artikel i Rummeteren - Skov Klub Information

AUGUST 1997

Skovhistorisk Selskab på efterårstur til Thy skovdistrikt

Af: Skovtaksator Borge H. Larsen.
Lindum Skovridergård, Tjele.

Ca. 90 skovhistorisk interesserede var mødt op lørdag den 28. september, 1996 for at blive sat ind i skovdistriktets udvikling af skovrider Ditte Svendsen og tidligere skovrider Peder Skarregaard.

I det fineste solskin kunne Skovhistorisk Selskabs formand Kirsten Olesen byde velkommen til distriktet med Danmarks første kvindelige skovrider. Ditte Svendsen bød velkommen: »Vi vil gerne have gæster. For at få en vekselvirkning på ekskursionen er skovrider Skarregaard med«.

Her i Thagaards Plantage startede skovrejsningen i Thy.

Efter en introduktion til Thy statsskovdistrikt om klima, areal og bevoksningsforhold m.m., startede man på det historiske.

Her indledte Peder Skarregaard: »Jeg er glad for at være med i dag. Vi står her i Thagaards plantage opkaldt efter en sandflugtskommisær, Lauritz Thagaard.

Vi skal bruge fantasien. Thagaard, assisteret af forstplantør Gerhard Reck, begyndte at plante i 1816. Fra 1500 hærgede sandflugten.

Man fik i 1790 en forordning, der fortalte, hvordan man skulle plante hjelme i klitten. I paragraf 29 står der, at man også skulle plante træer og buske. Vi har fire beplantninger fra dengang.

Man stod på bar bund. Man valgte rødgran, birk, rødøl og bævreasp. Vi kan her se nogle af de gamle rødgraner og en flot, gammel kroget birk. Det er sandsynligvis ikke træer fra 1816, men deres efterkommere. Men hvordan gik det.

Plantagen fik en hård medfart. I 1838 syntes man, at resultatet var for dårligt; man standsede al tilplantning her«.

Exkursionen på vej op til parabelklitten Manrimme.

Skovrider Skarregaard fortæller en god krybskyttehistorie om Ove Løkke og Esben Snare, mens skovrider Handberg lytter til.

Gryden, hvor Riegels plantede

I 1853 vedtager Landstinget at gøre endnu et forsøg med tilplantning af klitten, og man lavede plantningen her i Gryden. Det var kammerherre Riegels, der ledte arbejdet. Han var meget interesseret i plantningssagen og havde selv en planteskole. Stiftede et haveselskab for Jylland, Fyn og Sydslesvig. Han lagde en plan: Plant træer fra Skagen til Skallingen.

Af de oprindelige plantede træarter er der nu ædelgran, eg, bøg og bævreasp tilbage. Ædelgranen sår sig villigt under løvtræerne. Bevoksningen får lov at ligge. Riegels døde i 1861. Han nåede at sætte præg på det hele. Han efterfulgtes af de Thygeson, som begyndte dette arbejde i en alder af 55 år; han blev 99. Han var med til at stifte Hedeselskabet.

Han stiftede selv et andet selskab i 1868. Han kunne ikke samarbejde med Dalgas, de Thygeson havde en pistol liggende i skabet, og det var meningen, at han ville skyde Dalgas. Pistolen lå der endnu, da P. Thaarup blev klitdirektør i 1940.

Derefter så man på et løvtræ-demonstrationsprojekt. Ditte Svendsen indledte med at udtale: »Nu har I set, hvordan man gjorde i gamle dage, og her ser I, hvordan man gør nu. Her vil man vise, hvordan man kan lave en mere afvekslende løvskov. Tålmodighed - jysk sindighed - er nødvendigt«.

Derefter var man henne at se Tvorup kirkeruin. Indtil 1794 lå på dette sted Tvorup sognekirke. Sognet var voldsomt hærget af sandflugt. De ældste be-retninger herom er fra 1596.

Næste spændende punkt var parabelklitten Manrimme ved Vangså. Klitten er et godt eksempel på en vandreklit med en foranliggende afblæsningsflade. Landskabet på Vangså hede er en mosaik af grå klit - domineret af hjelme, forskellige laver og sand-skæg - og klithede domineret af revling, hedelyng og klokkel yng.

Det store Hanstholm-reservat.

Hanstholm Vildtreservat

Efter frokosten begav man sig ud til Hanstholmreservatet, på 3900 ha. Det er købt sammen af midler fra Jagtfonden, især ved en stor indsats fra overklitfoged Axel Rasmussens side. Han har drukket mange kopper kaffe og mange gange givet kalvene foder, når han var ude at forhandle med bønderne.-

De gældende restriktioner er møntet på pleje af vildtet. Her er ingen jagt, bortset fra 3 rævejagter. Man sikrer, at der er ro i yngletiden og i trætiden. Her plejer at være mange ænder og gæs. I 1949 blev de første restriktioner indført. I området ved søerne er der færdselsforbud hele året.

Derpå fortalte klitplantør Kim Christensen: »Vi står her på hævet havbund. Det er typisk klithede med ensian, blåtop og mosebølle. Vi har haft et par store brande i 1992 og i 1995. De opstod ved lynnedslag. Man følger nu indvandringen af planter. Første kommer pil, 4 år efter kommer lyng; revling er ikke kommet endnu.

Det tager lang tid at få en fin lynghede. -Vi rykker bjergfy op hver 5. år. Den østlige del er vigtig for tinksmiden (50 par), ynglende hjejler og traner. Vi oplever her et stort træk af grågæs, sædgæs og kortnæbbet gæs. Sædgæssene er en speciel race, der yngler i Sverige og overvintrer i England. Her er meget råvildt, ligesom vi også ser kronvildt. Kronvildtet kom hertil i 1978, sandsynligvis udsat omkring Tved og ved Hvidbjerg. Var fredet til 1989.

Hvor sædegården Nebel lå.

Jagttiden er begrænset. Her er nedlagt nogle af de største frilandshjorte. Vi sætter kvoter på, så der ikke bliver skudt for mange hjorte. Sidste vinter blev man opmærksom på ræveskab. Der er ingen grævling i reservatet. Hovedparten af jagten er lejet ud til store konsortier«.

Vejen gennem reservatet

Herom berettede Skarregaard: »I 1960'erne ville man have en vej langs kysten. Fiskerne skulle have hurtig forbindelse til Hanstholm. Naturfredningsmæssigt er sådan en vej utilstedelig. Men nu havde man jo bygget havnen.

Overklitfoged Axel Rasmussen var meget imod vejen. Sagen bliver først løst, da nogle sognerødder fandt ud af, at på de gamle matrikelkort var der en byvej derude. Fredningsmyndighederne sagde: i orden - Klitdirektøren sagde, at vejen skulle så langt vest på som mulig. Så skulle man fra amt og kommune være med i opretning af en naturpark. Fra Hanstholm til Agger hænger fredningen næsten sammen«.

Derefter drog man hen til Nebelstenen. Her har ligget en gård siden 1360. Det var ikke en lille gård. Vi har ikke mange herregårde heroppe. På den var der 1200 karle? I 1632 fik velstanden en ende. Sandflugten var grunden til, at man måtte flytte gården. Gården blev flyttet ca. 800 meter. Den måtte flyttes endnu en gang. En tilsvarende beretningen om Nystrupgård.

Skovrider Ditte Svendsen fortalte om "De Bohn-Jespersenske Frimærkekulturer".

"De Bohn-Jespersenske Frimærkekulturer"

Disse kulturer blev anlagt som et træartsforsøg i år 1900 af overklitfoged Bohn-Jespersen, på 27,1 ha. Man ville se, hvordan de forskellige træarter klarer sig her. Der var 700 felter, hver på 20x20 meter.

Et stort antal arter blev prøvet, men ædelgran, sitka, hvidgran og eg kom til at dominere. I den østlige ende blev der også plantet bøg, ask, acer-arter, poppel og elm. De bortfaldne arter er i hovedsagen erstattet af japansk lærk.

I 50'erne gik sitkaen i opløsning som følge af udtørring og barkbilleangreb. I 1981 væltede en stor del af den ældre bestand.

Kig over Nors sø.

Hovedinteressen knytter sig til naturlig foryngelse af ædelgran under de andre træarter. Nogle steder, som under eg, kommer den meget villigt. Under gammel ædelgran kommer de ikke så tæt.

Bevoksningen er siden 1971 fulgt af professor H.A. Henriksen fra Skovbrugsinstituttet. I dag drives bevoksningen skånsomt ved en slags plukhugst.

Denne dejlige dag afsluttedes ude ved Nors Sø. Kirsten Olesen takkede for den dejlige dag. "En tur som denne får man ikke lavet uden et stort forarbejde. Vi har set meget forskelligt. Ikke mange havde ventet at se så store ædelgran. Vi har set, hvordan historien er bundet sammen.

Forbilledligt, som samarbejdet mellem generationerne tegner sig".

Er du ude på numre? Vi giver gerne et par fiduser.

Redaktion:
Administration:
Per Thomsen (pt)
Hørvænget 56, 4690 Haslev.
Tlf. **5631 3332**.
Giro 6 33 59 50.
Efter kl. 17 alle hverdage.

Ansvarshavende og stof til bladet:
Henry L. Nielsen (hln)
Venusvej 6, 8723 Løsning.
Tlf. **7565 1714**. Fax. **7579 0216**.
Efter kl. 17. Onsdage hele dagen.

Henvendelse i dagtimerne:
Christian Olander (co)
Tybrindvej 4, 5592 Ejby.
Tlf. **6478 1299**.

Klip kuponen fri og post den. Vi betaler portoen.
Så snart vi har modtaget kuponen får Du **gratis** tilsendt vor september udgave vedlagt et indbetalingskort.
Modtager vi 75,- kr. senest den 10. oktober, træder abonnementet i kraft fra og med oktober-udgaven 1997.
Bladet udkommer 11 gange om året. Juli udkommer vi ikke.

Ja tak!

Jeg ønsker GRATIS at få tilsendt september nummeret af RUMMETEREN/SKOV KLUB INFORMATION.

Jeg ønsker at abonnere på RUMMETEREN/SKOV KLUB INFORMATION for 1997. Pris - 160,- kr.

NAVN: _____

ADRESSE: _____

POSTNR: _____ BY: _____

Sendes ufrankeret
Modtageren
betaler portoen

**RUMMETEREN/
SKOV KLUB INFORMATION**
Hørvænget 56.
+++ 0060 +++
4690 Haslev.